

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3064

Vragen van het lid **Romke deJong** (D66) aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over *het bericht «Bedrijven doen te weinig aan maatschappelijk verantwoord ondernemen»* (ingezonden 30 maart 2022).

Antwoord van Minister **Adriaansens** (Economische Zaken en Klimaat), mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 9 juni 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 2433

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het artikel «Bedrijven doen te weinig aan maatschappelijk verantwoord ondernemen»?¹

Antwoord

Ja.

Vraag 2, 4 en 5

Hoe gaat u, aangezien meer dan een kwart van de Nederlandse ondernemers vindt dat het eigen bedrijf te weinig doet aan maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), deze bedrijven helpen om hier toch een eerste stap in te zetten?

Wat gaat u doen om maatschappelijk verantwoord ondernemen nog beter op de kaart te zetten en onder de aandacht van ondernemers te brengen?

Wat gaat u doen om de drempel voor maatschappelijk verantwoord ondernemen te verlagen en ondernemers bewust te maken van concrete stappen die zij kunnen zetten om ook daadwerkelijk te beginnen met maatschappelijk verantwoord ondernemen?

Antwoord vraag 2, 4 en 5

Het kabinet wil dat alle Nederlandse bedrijven die zakendoen in zowel binnen- als buitenland, dit verantwoord doen. De overheid voert hiervoor zowel een nationaal (MVO) als internationaal (IMVO) beleid. Een eerste stap is er voor zorgen dat ondernemers bekend zijn met MVO op zowel nationaal als

¹ BNR Nieuwsradio, 29 maart 2022 (<https://www.bnr.nl/nieuws/ondernemen/10471550/bedrijven-doen-te-weinig-aan-maatschappelijk-verantwoord-ondernemen#:~:text=%27Bedrijven%20doen%20te%20weinig%20aan%20maatschappelijk%20verantwoord%20ondernemen%27,-BNR%20Webredactie%20Vandaag&text=Meer%20dan%20een%20kwart%20van,onder%20meer%20dan%20500%20ondernemers.>)

internationaal vlak. Voor laagdrempelige informatie over hoe bedrijven kunnen beginnen met (I)MVO, kunnen ondernemingen momenteel terecht bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), en bij MVO Nederland, een bedrijfsorganisatie en belangenbehartiger van duurzaam ondernemen die met steun van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is opgezet. Deze organisaties bieden, naast informatie, praktische handvaten voor bedrijven om bijvoorbeeld op een efficiënte wijze risico's in waardeketens in kaart te brengen.

Nationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Het kabinet stimuleert maatschappelijk verantwoord ondernemen ook op andere manieren dan via informatievoorziening. Zo zet het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zich actief in voor de verduurzaming van het Nederlandse bedrijfsleven, en heeft het ministerie dit jaar via de SDE++-regeling bij RVO 13 miljard euro beschikbaar gemaakt voor ondernemingen die hernieuwbare (duurzame) energie produceren en/of CO₂-verminderende technieken toepassen. EZK maakt verder maatwerkafspraken met de industrie om de uitstoot van de industriële sector te verminderen en verantwoord ondernemen te stimuleren.

Via het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie worden daarnaast bedrijven ondersteund bij het ontwikkelen van circulaire bedrijfsmodellen,² bijvoorbeeld door het Versnellingshuis Nederland Circulair!, Circulair Inkopen en circulair ontwerpen. Het Versnellingshuis Nederland Circulair!³ is een samenwerkingsverband, opgericht in het kader van het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie. In dit samenwerkingsverband worden ondernemers actief geholpen met hun vragen rond circulariteit. Dat kunnen vragen zijn over financiering, kennis, netwerkpartners of wet- en regelgeving. Ook worden ondernemers in de Week van de Circulaire Economie⁴ geïnspireerd met dit jaar meer dan 250 evenementen in heel Nederland, en heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in 2022 voor het derde jaar de subsidieregeling circulaire ketenprojecten⁵ geopend die mkb'ers helpt om in ketens hun dienst of product circulair te maken, naast een verscheidenheid aan andere regelingen.

Ook stimuleert het kabinet transparante rapportage door bedrijven over hun MVO-beleid. Sinds 2004 stelt de overheid hiervoor de Transparantiebenchmark op.⁶ Deze benchmark wordt eens in de twee jaar opgesteld, en is een onderzoek naar de transparantie van de MVO-verslaggeving onder de circa 500 grootste Nederlandse bedrijven. Hierdoor leren deelnemers over de criteria voor maatschappelijke verslaggeving en krijgen zij inzicht in verbetermogelijkheden en hoe zij scoren in vergelijking met andere ondernemingen. Ook wordt elk jaar de Kristalprijs uitgereikt aan het bedrijf dat het meest transparant rapporteert over MVO. Bedrijven die hoog scoren in de Transparantiebenchmark zijn relatief goed voorbereid op de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), een Europees wetsvoorstel dat een groep bedrijven verplicht om te rapporteren over hun duurzaamheidsinspanningen. Naast het bestaande beleid zullen (I)MVO-standaarden worden toegepast op het bedrijfsleveninstrumentarium van EZK, waaronder subsidie-instrumenten. Zo worden bedrijven geïnformeerd over risico's voor mens en milieu wanneer zij een subsidie ontvangen voor de inkoop van zonnepanelen of een innovatietraject, en geadviseerd en gestimuleerd om op een verantwoorde manier met deze risico's om te gaan door ze in kaart te brengen, te mitigeren en zo nodig waardeketens te verleggen en/of toegang tot herstel te bieden. Op deze manier leren bedrijven hoe zij verantwoord kunnen ondernemen in hun sector. Zoals toegezegd aan de Kamer loopt hiervoor tot eind 2022 bij EZK een pilot.⁷ De informatie hieruit zal gebruikt worden om de komende

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/09/30/uitvoeringsprogramma-circulaire-economie-2021-2023>

³ <https://versnellingshuisce.nl/>

⁴ <https://deweekvandecirculaireeconomie.nl/>

⁵ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/circulaire-ketenprojecten>

⁶ Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, De Transparantiebenchmark, www.transparantiebenchmark.nl

⁷ Zie Kamerbrief «Toepassing IMVO op EZK-bedrijfsleveninstrumentarium», juni 2021, Kamerstuk 26 485, nr. 371.

jaren (I)MVO proportioneel te integreren in het gehele bedrijfsleveninstrumentarium.

Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO)

Op het gebied van IMVO voert het kabinet sinds 2013 een actief beleid gericht op het bevorderen van de toepassing van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen door Nederlandse bedrijven. Na evaluatie van dit beleid in 2020 is geconcludeerd dat een doordachte mix van verplichtende en vrijwillige maatregelen nodig is, ook wel het 5V-model genoemd.⁸ Het kernelement van dit beleid is IMVO-wetgeving. Zoals opgenomen in het Coalitieakkoord, bevordert Nederland IMVO-wetgeving in de EU en voert nationale IMVO-wetgeving in die rekening houdt met een gelijk speelveld met de omringende landen en implementatie van mogelijke EU-regelgeving. Binnen deze beleidsmatige aanpak speelt ondersteuning en voorlichting voor bedrijven die IMVO moeten of willen toepassen een belangrijke rol. Onderdeel van het IMVO-beleid is daarom ook het oprichten van een IMVO-steunpunt. Het steunpunt vervult een spilfunctie («one stop shop») in het IMVO-beleid. Via het steunpunt moeten bedrijven worden voorgelicht over, en ondersteund worden bij, het toepassen van gepaste zorgvuldigheid. Het steunpunt moet bovendien versnippering van dienstverlening voorkomen en helpen de regeldruk voor bedrijven te beperken. Ook valt het bevorderen van sectorale samenwerking, het verstrekken van financiële prikkels en het stellen van voorwaarden aan overheidssteun binnen deze aanpak. Deze maatregelen kunnen bedrijven, ook wanneer ze niet onder IMVO-wetgeving vallen, stimuleren tot verantwoord ondernemen en hen daarin ondersteunen.

Vraag 3

Herkent u het beeld dat in het artikel wordt geschetst, namelijk dat een deel van de ondernemers de term maatschappelijk verantwoord ondernemen wel kent maar niet weet hoe ze dit toe kunnen passen op hun eigen bedrijf?

Antwoord 3

In het aangehaalde artikel en bijbehorende onderzoek worden inclusieve en eerlijke ketens, klimaatneutraliteit en circulair ondernemen benoemd als hoofdonderwerpen. Rond klimaatneutraliteit en circulair ondernemen is een gebrek aan kennis niet eenduidig. Volgens een onderzoek van ABN Amro uit 2018 was ruim de helft van de 349 ondervraagde Nederlandse bedrijven actief bezig met verduurzaming van hun bedrijfsmodel, maar gaf een deel van deze bedrijven aan tijd en kennis te missen.⁹ Het Klimaatakkoord, de coronacrisis en de recent hoge prijzen en onzekerheden rond de leveranties van grondstoffen hebben verduurzaming echter verder bij bedrijven op de kaart gezet, met een groei van kennis en inspanning tot gevolg.¹⁰ De overheid zet zich actief in voor het verder verspreiden van kennis en middelen om Nederlandse bedrijven te helpen verduurzamen op de hierboven vermelde wijze.

Rond inclusieve en eerlijke ketens is uit het onderzoek *IMVO maatregelen in bedrijfsperspectief*¹¹, dat mede aan de basis ligt van de evaluatie van het IMVO-beleid, gebleken dat 65% van de ondervraagde bedrijfsbestuurders aangeeft bekend zijn met de internationale raamwerken op het gebied van IMVO (de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights). Terwijl 65% van de bedrijven zegt bekend te zijn met de richtlijnen, claimt een veel lager percentage de OESO-richtlijnen en de UNGP's grotendeels of volledig geïmplementeerd te hebben.

Vraag 6

Hoe gaat u de CO₂-footprint van bedrijven inzichtelijk maken?

⁸ Zie beleidsnota «Van voorlichten tot verplichten. Een nieuwe impuls voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemerschap», oktober 2020, Kamerstuk 26 485, nr. 337

⁹ Banken.nl, Nederlandse bedrijven willen verduurzamen, maar tijd en kennis ontbreken vaak, 2018.

¹⁰ ING, Grote bedrijven investeren volop in duurzame herstart uit coronacrisis, 2021.

¹¹ The Terrace. (2019, 4 november). Onderzoek Visie Bedrijfsleven

Antwoord 6

Voor het tegengaan van klimaatverandering is niet alleen de uitstoot van bedrijven binnen onze landsgrenzen van belang. Ook de CO₂-uitstoot die in het buitenland plaatsvindt, omdat wij goederen inkopen voor consumptie of doorverkoop, is relevant. Het kabinet hecht daarom ook aan het reduceren van deze keten-emissies (zogenoemde «scope 3»-emissies die eveneens onderdeel uitmaken van de CO₂-voetafdruk). Er is een opdracht verleend aan het RIVM en CBS om CO₂-voetafdrukken in beeld te brengen. Daarnaast wordt door EZK en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gewerkt aan een methodiek om ketenemissies inzichtelijk te maken. Verder staat het kabinet positief tegenover de aandacht voor klimaat in het voorstel van de Europese Commissie voor de Richtlijn gepaste zorgvuldigheidsverplichting voor ondernemingen, waarbij het kabinet er eveneens voorstander van is dat de zogenaamde «scope 3-emissies» binnen de waardeketens onder de reikwijdte van de richtlijn vallen (Kamerstuk 22 112, nr. 3393). De Nederlandse overheid verleent op dit gebied ook formeel steun aan het Carbon Disclosure Project (CDP), dat bedrijven stimuleert openbaar te rapporteren over hun impact op milieu, en moedigt bedrijven aan zich aan te sluiten bij initiatieven als het *Science-Based Targets Initiative* (SBTI). Verder steunt het kabinet de *World Benchmarking Alliance* in het formuleren van wereldwijde *benchmarks* waaraan prestaties van bedrijven kunnen worden afgemeten (Kamerstuk 32 813, nr. 940). Tot slot heeft Nederland recent zijn steun uitgesproken voor de totstandkoming van de CSRD in de Raad voor Concurrentievermogen, ten behoeve waarvan de Kamer onlangs een brief heeft ontvangen met de Nederlandse inzet.¹² In de CSRD is o.a. opgenomen dat bedrijven bij het opstellen van de rapportage dienen te beschrijven hoe de onderneming aansluit bij de transitie naar een duurzame economie en bij de klimaateisen van het Verdrag van Parijs.

Vraag 7

Hoe gaat u, gezien de situatie in Oekraïne, ondernemers extra motiveren om duurzamer te ondernemen en daarmee minder afhankelijk te zijn van gas en hun bestaanszekerheid te bevorderen?

Antwoord 7

De situatie in de Oekraïne maakt door de hoge energieprijzen en de zorgen om de gasvoorraden nogmaals duidelijk dat Europa te sterk afhankelijk is van de import van fossiele energiedragers. Het benadrukt dan ook de noodzaak om de klimaat- en energietransitie te versnellen. Door maximaal in te zetten op energiebesparing, onze productie van duurzame energie sneller op te schalen en uit meer verschillende landen energie te importeren, zorgen we ervoor dat de Europese Unie en Nederland zo snel mogelijk minder afhankelijk zijn van Rusland. De focus voor bedrijven ligt naast CO₂-reductie ook op gasreductie. Hiermee wordt de verduurzaming in Nederland aangejaagd. Anderzijds kunnen de hoge energieprijzen de mogelijkheden van bedrijven om in verduurzaming te investeren beperken. Daarom is het goed dat het kabinet een breed pakket aan instrumenten ter stimulering van de verduurzaming ter beschikking stelt, waar ook bedrijven gebruik van kunnen maken. Zo zijn onder meer middels de SDE++ en het Klimaatfonds miljarden voor verduurzaming beschikbaar.

Vraag 8

Deelt u de mening van één op de vijf ondervraagde ondernemers, dat bedrijven zonder MVO-doelstellingen over vijf jaar niet meer bestaan?

Antwoord 8

Het is de ambitie van het kabinet dat alle bedrijven verantwoord ondernemen en meegaan in de grote transities van deze tijd, zoals de overgang naar een klimaatneutrale en circulaire economie. Consumenten en investeerders verwachten in toenemende mate hetzelfde. Het aantal bedrijven zonder MVO-doelstellingen zal de komende 5 jaar dan ook afnemen. De in het Coalitieakkoord aangekondigde IMVO-wetgeving zal dit proces verder versnellen. De afgelopen jaren hebben wel laten zien dat de transitie naar

¹² Kamerbrief «Raad voor Concurrentievermogen», februari 2022, Kamerstuk 21 501–30, nr. 552.

verantwoord ondernemen enige tijd kost, waarbij sommige bedrijven langzamer bewegen dan anderen. Niet iedereen kan in hetzelfde tempo mee. Om deze reden staat de overheid klaar om ondernemers in deze transitie te ondersteunen. Of alle bedrijven binnen 5 jaar MVO-doelstellingen zullen hebben, is zodoende echter lastig te zeggen.

Vraag 9

In welke mate is de bestaanszekerheid en toekomstbestendigheid van Nederlandse bedrijven volgens u verbonden aan de mate waarin zij maatschappelijk verantwoord ondernemen?

Antwoord 9

Bedrijven kunnen in hun bestaanszekerheid en toekomstbestendigheid worden geraakt indien zij niet handelen in lijn met de Nederlandse klimaatdoelen. Dit kan van ondernemingen die momenteel nog niet op weg zijn met het opstellen of behalen van hun klimaatdoelen additionele investeringen vragen. Zoals aangegeven is hiervoor o.a. via de RVO ondersteuning beschikbaar.

IMVO biedt daarnaast bedrijven kansen. Verschillende onderzoeken vinden een positieve correlatie tussen bedrijven die aandacht schenken aan de belangen van hun stakeholders en duurzaamheidsrisico's en -kansen, en hun financiële prestaties. Deze positieve financiële prestaties kunnen onder andere voortvloeien uit verbeterde operationele efficiëntie, kostenbesparing door bijvoorbeeld te besparen op het gebruik van grondstoffen, reputatiewinst, hogere aantrekkingskracht op talent, meer innovatie en first-mover voordelen op de wereldmarkt. Niet al deze voordelen zijn direct zichtbaar: veel worden pas zichtbaar op de (middel)lange termijn. Vele Nederlandse bedrijven zien gelukkig reeds het belang van (I)MVO voor hun onderneming. Hiermee wordt positieve impact gecreëerd voor mens en milieu en bouwen bedrijven aan veerkrachtige waardeketens.

Vraag 10

Welke acties gaat u ondernemen om de bestaanszekerheid van bedrijven met het oog op maatschappelijk verantwoord ondernemen te bevorderen?

Antwoord 10

Met het nationale en internationale MVO beleid, zoals vermeld onder het antwoord bij vraag 2, 4 en 5, worden MVO en IMVO door het Nederlandse bedrijfsleven bevorderd. Hiermee worden ook de toekomstbestendigheid en bestaanszekerheid van bedrijven met het oog op maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen gestimuleerd.